

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA STAVEBNÍ, OBOR GEODÉZIE A KARTOGRAFIE
KATEDRA GEOMATIKY

název předmětu

GEOINFORMATIKA

číslo
úlohy

U1

název úlohy

JPEG komprese a dekomprese rastru

školní rok

2024/2025

studijní skup.

sk05

číslo zadání

5

zpracoval

Vojtěch Skořepa
Magdaléna Soukupová

datum

22.10. 2024

klasifikace

Zadání

Implementujte algoritmus pro JPEG kompresi/dekompresi rastru v prostředí MATLAB (popř. v programovacím jazyce dle vlastního výběru), zahrnující tyto fáze:

- transformaci do Y CbCr modelu,
- diskrétní kosinovou transformaci,
- kvantizaci koeficientů,

a to bez využití vestavěných funkcí.

Kompresní algoritmus otestujte na různých typech rastru: rastr v odstínech šedi, barevný rastr (viz tabulka) vhodného rozlišení a velikosti (max 128x128 pixelů) s různými hodnotami faktoru komprese $q = 10, 50, 70$. Pro každou variantu spočítejte střední kvadratickou odchylkou m jednotlivých RGB složek.

$$m = \sqrt{\frac{\sum_{i=0}^{m \cdot n} (z - z')^2}{m \cdot n}}$$

Výsledky umístěte do přehledných tabulek pro jednotlivá q . Na základě výše vypočtených údajů zhodnoťte, ke kterým typům dat je JPEG komprese nejvíce, a naopak nejméně vhodná.

Rastr	Faktor komprese	Střední kvadratická odchylka m pro R složku	Střední kvadratická odchylka m pro G složku	Střední kvadratická odchylka m pro B složku
V odstínech šedi – čárová kresba	$q=10$	22,4981	22,3819	22,6083
	$q=50$	11,6345	11,6345	11,6345
	$q=70$	9,0692	9,0527	9,0905
Barevný – čárová kresba	$q=10$	18,5752	19,2019	19,8946
	$q=50$	11,9230	12,3873	12,4151
	$q=70$	10,1060	9,92187	10,9490
V odstínech šedi – fotografie	$q=10$	17,4865	17,4317	17,6140
	$q=50$	12,3669	12,3669	12,3669
	$q=70$	11,0466	11,0289	11,0647
Barevný – fotografie	$q=10$	11,7082	10,5392	11,9822
	$q=50$	5,5091	5,4487	5,7791
	$q=70$	4,7354	4,7159	4,9424

Údaje o bonusových úlohách

Resamplování ratru některou z metod.

Konverze pixelů do ZIG-ZAG sekvencí.

Huffmanovo kódování.

Náhrada DCT s využitím diskretní Fourierovy transformace.

Náhrada DCT s využitím diskretní vlnkové transformace.

Popis a rozbor problému

Typ formátu BMP byl vytvořen za cílem uchování černobílých a barevných obrazových dat. Soubory v tomto formátu obsahují nekomprimovaná data, takže jsou ideální pro ukládání a zobrazování vysoce kvalitních digitálních obrázků. Nevýhodou je obecně větší velikost souborů.

Za tímto účelem vznikl koncept ztrátové komprese JPEG, která odstraňuje vizuální data, jež lidské oko nevidí, a průměruje barevné odchylky. Nevýznamné změny v barvách jsou tedy odstraňovány, a naopak změny jasu jsou s co největší přesností uchovávány. To je z důvodu, že na malé změny barvy je lidské oko méně citlivé než na malé změny jasu. Výhodou je kompresí chťená menší velikost souboru, ale zhoršuje se tím kvalita obrazu. Obrázky s čistými hranami a liniemi ztratí při kompresi část své ostroty. Další problémy způsobuje komprese u barevných obrázků, kde na ostrých hranách dochází k degradaci dat. Jednou z nedokonalostí je vznik moiré efektu, což je rušivý optický efekt, který vzniká právě u barevných přechodů. Charakteristikou JPEG komprese je, že při ní dochází k rozdělení obrazu na submatice 8x8, jež jsou při vysokém faktoru komprese viditelné a ovlivňuje to výslednou kvalitu obrazu.

Výše faktoru komprese q se nastavuje úroveň komprimace, to ovlivňuje množství informací, které budou kompresí zanedbány a hodnota odpovídá procentuálnímu vyjádření komprese.

Jak již bylo zmíněno JPEG komprese nepracuje s rastrem jako s celkem, ale dochází k rozdělení obrazu na submatice 8x8, postupuje zpravidla po řadách, z levého horního do pravého dolního rohu rastru. Kombinuje několik různých postupů pro zvýšení kompresního poměru. Využívá matematický aparát diskrétní kosinové transformace (DCT). Komprese se není složitá ani pro průměrně výkonném hardware.

Popisy metod/algoritmů formálním jazykem

Komprese

- **Separace obrazu na R, G, B složky** - Separace R, G, B složek ze vstupního obrazu. Následná komprese probíhá po složkách.

Implementace v Matlabu:

```
R = double(ras1(:,:,1));  
G = double(ras1(:,:,2));  
B = double(ras1(:,:,3));
```

- **Transformace RGB do YCBCR** – Cílem je co nejmenší poškození jasové složky. Ta bude komprimována méně než obě složky chrominační.

$$\begin{aligned}Y' &= 0,2990 \cdot R + 0,5870 \cdot G + 0,1140 \cdot B \\CB &= -0,1687 \cdot R + 0,3313 \cdot G + 0,5000 \cdot B + 128 \\CR &= 0,5000 \cdot R + 0,4187 \cdot G - 0,0813 \cdot B + 128\end{aligned}$$

Implementace v Matlabu:

```
Y = 0.2990 * R + 0.5870 * G + 0.1140 * B;  
CB = - 0.1687 * R - 0.3313 * G + 0.5000*B + 128;  
CR = 0.5000 * R - 0.4187 * G - 0.0813*B + 128;
```

- **Rozdělení na submatice** - Rozdělení barevných složek na submatice o rozměrech 8x8. Dále zpracovávány samostatně. bez ohledu na “okolní” submatice.

Implementace v Matlabu:

```
for i = 1:8:m-7  
    for j = 1:8:n-7  
        Ys = Y(i:i+7,j:j+7);  
        CBs = CB(i:i+7,j:j+7);  
        CRs = CR(i:i+7,j:j+7);
```

- **Transformace intervalu** - Transformace hodnot barevných složek Y, CB, CR z intervalu $\langle 0, 255 \rangle$ na interval $\langle -255, 255 \rangle$ (označení Y' , C'_B , C'_R).

$$\begin{aligned}Y' &= 2 \cdot Y - 255 \\C'_B &= 2 \cdot C_B - 255 \\C'_R &= 2 \cdot C_R - 255\end{aligned}$$

Implementace v Matlabu:

```
Y_ = 2*Y-255;  
CB_ = 2*CB - 255;  
CR_ = 2*CR - 255;
```

– **Diskrétní kosinová transformace (DCT).**

Převádí obrazový signál závislý na case posloupnost signálu. Odlišují se amplitudou a frekvencí, tvoří frekvenční spektrum. Největší množství informací soustředěna v oblastech s nižšími frekvencemi. Efektivní uložení nejvýznamnější informací do poměrně malého množství koeficientů.

$$f(u, v) = \frac{1}{4} C(u) \cdot C(v) \left[\sum_{x=0}^7 \sum_{y=0}^7 F(x, y) \cdot \cos \frac{(2x+1)u\pi}{16} \cos \frac{(2y+1)v\pi}{16} \right]$$

Implementace v Matlabu:

```
%Output raster: rows
for u = 0:7
    %Cu
    if u == 0
        Cu = sqrt(2)/2;
    else
        Cu = 1;
    end

    %Output raster: columns
    for v = 0:7
        if v == 0
            Cv = sqrt(2)/2;
        else
            Cv = 1;
        end

        %Input raster: rows
        F = 0;
        for x = 0:7
            %Input raster: columns
            for y = 0:7

                F=F+1/4*Cv*(R(x+1, y+1)*cos((2*x+1)*u*pi/16)*cos((2*y+1)*v*pi/16));

            end
        end
    end

    %Output raster
    Rt(u+1,v+1) = F;
end
end
```

- **Kvantizace DCT koeficientů.** Nejvíce ztrátová část JPEG komprese. Provádí zaokrouhlení DCT koeficientů. Cílem je vypuštění koeficientů s malou hodnotou. Používá se k tomu, aby byly odděleny nízkofrekvenční složky (které obsahují hlavní strukturu obrazu) od vysokofrekvenčních složek (detaily a šum). V JPEG kompresi se DCT aplikuje na jednotlivé bloky 8x8 pixelů, což umožňuje komprimovat obraz efektivním způsobem.

$$F_Q(u, v) = \frac{F(u, v)}{Q(u, v)}$$

Kvantizační matice $Q(u, v)$ je z důvodu různého stupně komprese jiná pro složku Y a složky CB, CR.

Implementace v Matlabu:

```
% kvantizační matice
Qy = [16 11 10 16 24 40 51 61
      12 12 14 19 26 58 60 55
      14 13 16 24 40 87 69 56
      14 17 22 29 51 87 80 62
      18 22 37 26 68 109 103 77
      24 35 55 64 81 104 113 92
      49 64 78 87 103 121 120 101
      72 92 95 98 112 100 103 99];

Qc = [17 18 24 47 66 99 99 99
      18 21 26 66 99 99 99 99
      24 26 56 99 99 99 99 99
      47 69 99 99 99 99 99 99
      99 99 99 99 99 99 99 99
      99 99 99 99 99 99 99 99
      99 99 99 99 99 99 99 99
      99 99 99 99 99 99 99];

% kvantizace
Yq = Ydct./Qc;
CBq = CBdct./Qy;
CRq = CRdct./Qy;
```

Dekomprese

- **Devantizace IDCT koeficientů.**

Implementace v Matlabu:

```
Ysd = Ys.*Qc;
CBd = CBs.*Qy;
CRd = CRs.*Qy;
```

- **Inverzní dikrétní kosinová transformace (IDCT).** IDCT je opačný proces k DCT a slouží k rekonstrukci původního obrazu z frekvenčních koeficientů. Používá se po dekompresi.

$$f(x, y) = \frac{1}{4} \left[\sum_{u=0}^7 \sum_{v=0}^7 C(u) \cdot C(v) F(u, v) \cdot \cos \frac{(2x+1)u\pi}{16} \cos \frac{(2y+1)v\pi}{16} \right]$$

Implementace v Matlabu:

```
function Rt=myidct(R)
Rt = R;

%Output raster: rows
for x = 0:7

    %Output raster: columns
    for y = 0:7

        %Input raster: rows
        F = 0;
        for u = 0:7
            %Cu
            if u == 0
                Cu = sqrt(2)/2;
            else
```

```

        Cu = 1;
    end

    %Input raster: columns
    for v = 0:7
        %Cv
        if v == 0
            Cv = sqrt(2)/2;
        else
            Cv = 1;
        end

        F=F+1/4*Cu*Cv*(R(u+1, v+1)*cos((2*x+1)*u*pi/16)*cos((2*y+1)*v*pi/16));

    end
end

%Output raster
Rt(x+1,y+1) = F;
end
end
end

```

- **Zpětná transformace intervalu** $\langle -255, 255 \rangle$ na interval $\langle 0, 255 \rangle$.

$$Y = 0,5 \cdot (Y' - 255)$$

$$C_B = 2 \cdot C'_B - 255$$

$$C_R = 2 \cdot C'_R - 255$$

- **Zpětná konverze mezi modely** Po aplikaci IDCT a dekvantizaci jsou složky obrazu Y, Cb a Cr převedeny zpět na RGB barevný model.

$$\begin{pmatrix} R \\ G \\ B \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1,000 & 0,000 & 1,4020 \\ 1,000 & -0,3441 & -0,7141 \\ 1,000 & 1,7720 & -0,0001 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} Y \\ C_B - 128 \\ C_R - 128 \end{pmatrix}$$

Implementace v Matlabu:

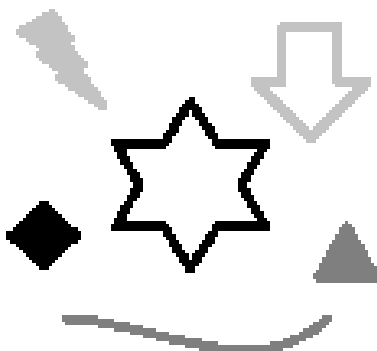
```

Rd = Y+ 1.4020*(Cr-128);
Gd = Y-0.3441*(Cb-128) - 0.7141*(Cr-128);
Bd = Y + 1.7720 * (Cb-128) - 0.0001*(Cr-128);

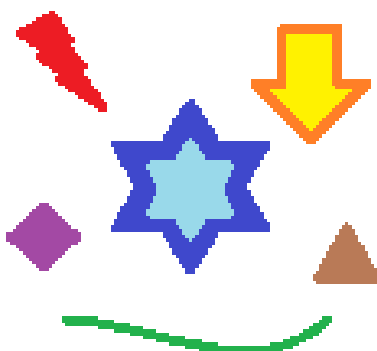
```

Vstupní data

Vstupními daty jsou dle zadání dva typy rastrů, dva rastry v odstínech šedi a druhé dva barevné. Rastry jsou ve formátu .bpm, jedná se o formát pro ukládání rastrové grafiky u kterých není použita žádná komprese. Což v rámci této úlohy, ve které testujeme jpeg kompresi, potřebujeme. Všechny rastry mají velikost 128 x 128 pixelů.

Obrázek 1 Vybraný vstupní rastr čárové kresby v odstínech šedi

Obrázek 2 Vybraný vstupní barevný rastr čárové kresby

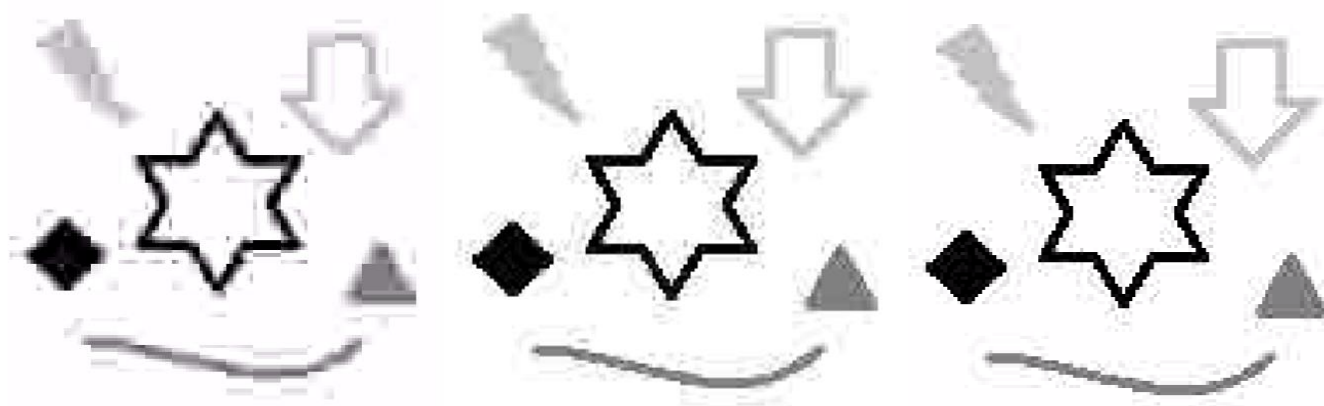

Obrázek 3 Vybraný vstupní rastr fotografie krajiny v odstínech šedi

Obrázek 4 Vybraný vstupní barevný rastr fotografie krajiny

Výstupní data

Obrázek 5 Rastr v odstínech šedi komprimovaný s kompresním faktorem 10

Obrázek 6 Rastr v odstínech šedi komprimovaný s kompresním faktorem 50

Obrázek 7 Rastr v odstínech šedi komprimovaný s kompresním faktorem 70

Obrázek 8 Barevný rastr komprimovaný s kompresním faktorem 10

Obrázek 9 Barevný rastr komprimovaný s kompresním faktorem 50

Obrázek 10 Barevný rastr komprimovaný s kompresním faktorem 70

Obrázek 11 Rastr v odstínech šedi s kompresním faktorem 10

Obrázek 12 Rastr v odstínech šedi s kompresním faktorem 50

Obrázek 13 Rastr v odstínech šedi s kompresním faktorem 70

Obrázek 14 Barevný rastr komprimovaný s kompresním faktorem 10

Obrázek 15 Barevný rastr komprimovaný s kompresním faktorem 50

Obrázek 16 Barevný rastr komprimovaný s kompresním faktorem 70

Závěr

JPEG komprese je široce využívána pro zmenšení velikosti obrazových souborů, což přináší řadu výhod, jako je rychlejší přenos dat, úspora místa na disku. Využití diskrétní kosínové transformace (DCT) umožňuje efektivní kompresi tím, že se odstraní méně důležité vysokofrekvenční složky obrazu. Nevýhodou však je ztrátovost komprese, což při vyšších úrovních komprese může vést k viditelným artefaktům a ztrátě detailů. I přesto JPEG nabízí vyvážený kompromis mezi kvalitou a velikostí souboru, a proto je stále klíčovým formátem v praxi.

Z výsledků zpracování obrázků jsem zjistil, že komprese je ideální pro fotografie a obrázky s jemnými barevnými přechody, protože dokáže efektivně redukovat velikost souboru bez výrazné ztráty kvality. Naopak u obrázků s ostrými hranami a rychlými přechody, jako jsou text nebo grafika, může JPEG způsobit kompresní artefakty, což snižuje jejich vizuální kvalitu.

Zdroje

Vstupní data (Obrázek 3 a 4): <https://www.michalvarecka.cz/galerie-fotografii/galerie-fotografii-sumava-galerie-fotografii/>